

Vychází 1., 10., 20., každého měsíce o 10. hod. Expedicí se nachází v obchodnictví musikalii u „Beethovena“ u Roberta Veita v Nových alejích č. 116. Kdo všeckna čtyry čtvrtletí odebere, obdrží praemii.

DALIBOR.

Předplácí se: čtvrtl. 1 zl. půll. 2 zl., celor. 4 zl. rak. č. S poštou: čtvrtl. 1 zl. 15 kr., půll. 2 zl. 30 kr., celor. 4 zl. 60 kr. rak. čísla. Pro státy německé: půlletně 1 tol. 10 nov. gr., celoročně 2 tol. 20 nov. gr.

Hudební časopis s měsíční notovou přílohou a s roční praemií.

Odpovědný redaktor:
Emanuel Meliš.

20. září.

Nakladatel:
Robert Veit.

Slovo o českých národních písních.

Podává L. Zvonář.

(Pokračování.)

Máme důkazy, že harmonie česká v XVII. století vyvinuta nebyla, tak že, kdyby se bylo u pěstění dále pokračovalo, s naší hudbou by to nyní jinak vypadalo. Hudba naše by byla zachovala více svůj ráz, ana stránka harmonická v hudbě, méně než melodická vkusu a modě podléhá. Staří Čechové si v harmonii libovali; měli svou vlastní, na které si zakládali. Abych jen jedno svědectví uvedl, kladu zde slova Jana Hynka Dlouhoveského, biskupa Milevitzanského, hlavního kostela sv. Víta suffragana, jenž ve předmluvě ku kancionálu „Kape královská“ dí: „Divil se sám Řím v čas obecného jubilea 1674, když jsem já nehodný jsa tam s mnohými vzácnými našimi vlastenci přítomný z nejhlavnějšího kostela sv. Petra hned na svítání na den mladátek s přes dvě stě Čechy a ještě jinými připojenými Němci a Poláky pěkným pořádkem a processím veřejně do jinších ještě třech předních chrámů páně římských putoval. Tu jsme celý den jako u nás po cestě vždycky písně hned od oltáře sv. Václava, tam patrona, krále a knížete svého, ač jinší cizokrajané nám nerozuměli, však *příjemnost a líbeznost* zpěvu, *melodií* a tu *naši prostou staročeskou harmonii*, hloupou domácí bohu milou hudbu a pobožnost nad míru vychvalovali, knížata, kardinálové, biskupové a jinší vzácní na cestě se zastavovali, a za námi jdoucí i tam domácí z toho velmi se těšili, a sobě zalibovali“ atd.

O této prosté staročeské harmonii není v našich nových písních více památky. Pisatel této pro nás důležité předmluvy mluvil o ní ovšem skromně, avšak skromně jen na oko. Víme, že jest v povaze Čechů, o věci, která jim milou a na které si zakládat dají, jaksi skromně mluvit, ačkoli se za tím úplné ocenění a sebevědomí skrývá. A však věc ta nevypadá ještě tak příliš smutně, jak se zdá. Mnohá z národních melodií připustí pěkné i bohaté harmonisování, jen když

přijde pod ruku v harmonisování zběhlou. (Nemohu při té příležitosti opomenouti, abych ještě jednou nepodotkl, že harmonisování pouhou tonikou a dominantou, za použití ovšednělých a vkusu propadlých formulí českému rázu se přičí, třeba by i sebe více do „sluchu šlo.“ Jde do sluchu proto, že se sluch na ně navykl. Dbejme, aby si navykl něco lepšího, byť se to i z prvu třeba méně přístupné zdálo. Zvyk dělá jako všude tak i při sluchu velmi mnoho. Nebude snad třeba zvlášť připomínati, že toto umělejší harmonisování připouští jen písně prvního a třetího rodu, nikoliv ale ty, jichž melodie z rozložených akkordů sestává. Kdo v hudbu poněkud hlouběji nahlédl, pozná brzy, že melodie českých národních písní také již z toho ohledu rozmanitější harmonisování dilem požadují, dilem i připouštějí, ano v nich průchodných not jen skrovně přichází a tudíž harmonií dosáhnouti se může, čeho by se na výrazu ještě nedostávalo. Prohodili jsme zde mnohé, co nově české národní písně v jaké i podezření uvádí. Abychom jim jedním rázem pravé jejich postavení zjednali, pravíme, že se v nich Čechové vždy poznají). Ačkoli chovají snad jakési zevnější známky všeobecné hudby, zmizí tyto docela proti výhradně českému duchu, který se ovšem více tušit a cítit než popsat a rozebrat dá, a ačkoli se zdají, že stojí za starými, musíme přec vyznati, že v nich pokrok pozorujeme. A však ani jedny ani druhé samy o sobě nejsou s to, aby hudbě naší pravého rázu zjednaly; ten jí teprvé vzejde, až se obé spolu ssnoubí, ze sňatku jich pojde teprvé hudba, která dlouho již našim přáním jest.

Máme ještě písně, jež vsím právem národní nazvat můžem, any byly ještě před nedávným časem v ústech našich otců a matek, a jež se rozléhaly po celé naší vlasti, jak daleko český jazyk se rozprostírá. Jsou to ony písně zbožného obsahu, jež mnohý z nás mladších na úsvitě, z rána a večer v tiché domácnosti zpívat slyšel, předpokládáme-li, že z venkova jest. Škoda, že se zpěvy tyto skoro již zcela vytratily, čehož tím více co želeť jest, any texty jejich nevšední

básnickou cenu mají. Kdož by, jsa synek venkovský, nebyl za svítání slyšel píseň „Můj milý člověče, blíží se svítání“ aneb „Svatá trojice jeden bože“ (podle latinského textu) — „Den se bílý ukazuje“ — „Minula noční hodina,“ aneb o nešporách „Pod večer tvá čeládka“ — „Kdož ochrany nejvyššího“ a jiné. Melodie těchto písní jsou velmi krásné, z doby zajisté, za které se melodie česká z římského choralu samostatně byla již vyvinula, ničím více na něj neupomínajíc leč jaksi stereotypním začátkem, jak to v písni „Minula noční hodina“ spatřujeme. Pisatel článku se pamatuje velmi živě na šťastné chvíle, v kterých jeho děd a strejcové ve trojzpěvu písně tyto zpívali, a ví z úst mnohých pamětníků, že tomu i jinde tak bylo. Zeptejme se kteréhokoliv starouška neb stařeny na tu neb onu z jmenovaných písní, a řeknou nám, že ji znají i umějí. I v kancionálech nescházející písně vánoční „Narodil se Kristus Pán,“ a postní „Kristus příklad pokory“ až posavad jsou u lidu venkovského velmi oblíbeny, jen že se poněkud jinak zpívají, než jak se v notách zachovaly. Tato poslední jest jedna z nejpůvodnějších písní zbožného i světského druhu, a jak se zdá pochází ze XVI., nejméně ale ze XVII. věku. Znam jedno zpracování její pro čtyry hlasy, kde se uvádí farář Trojan co její původce. (Nalezá se v psaném kancionálu z první polovice XVII. století, jež se chová v kněhovně varhanické školy pražské). Faráři tomu, mimochodem řečeno, máme za mnohý krásný zpěv vděční býti. On zaujímá v dějepise naší hudby jedno z nejpřednějších míst. Chová od něho několik vícerohlasných zpěvů, které z části kontrapunkticky, z části jen v jednoduché harmonii složeny jsou, a ty svědčí o znamenitých hudebních studiích a zvláštním obírání se hudbou.

(Pokračování.)

O kostelní hudbě na venkově.

Z Pardubic. Až posud jsme toliko jen chvalitebné zprávy o rozkvětu naší kostelní hudby v „Dali-boru“ čítali; ale bohužel nyní počíná jaksi umění toto u nás klesati. Máme zde sice výborného varhaníka, ale ředitel kůru nevyniká velkou obezřelostí, neboť neumí ani s taktovkou dobře zacházeti ani skladby ku mši trefně voliti. I bude se mnohý tázati, odkud to přichází, že naše kostelní hudba nyní k úpadku se chýlí? Sdělím to několika slovy! Nejvýdatnější síly, které druhdy na kůru účinkovaly, odpadly téměř všechny. Příčinou toho je nepřiměřená volba a netečnost k hudbě kostelní. Toliko při větších slavnostech zúčastní se výteční hudebníci a zpěváci v provedení kostelních skladeb. Na den narozenin J. M. císaře Františka Josefa

provazovaly se mše od Albina *Maška* C-dur, pak čtvero zpěv pro mužské hlasy od Fr. *Jandy* místo graduale a offertorium pro baryton a kontrabass, jež mladý konservatorista A. *Votřebal* a Fr. *Janda* správně a pěkně přednesli. Při slavnosti zasvěcení děkanského chrámu dávala se mše od Haydna D-moll, graduale duetto pro tenor a bass od *Ryby* a offertorium solo pro baryton a klarinet od *Eiblera*. Co se provedení všech skladeb týče, byly velmi důstojně provedeny. Zvláštní chvály zasluhuje tenorista pan *Tamšu*, úředník při c. k. poště, jehož krásný, zvučný a značně vytříbený hlas velkého úspěchu dosahuje. Dne 6. září dávalo se za zvěčnělého a velezasloužilého spisovatele V. K. *Klicperu*, requiem od Haydna Es-dur, jež studující zdejší uspořádali. Kolem katafalku stálo v smutečném oděvu 12 studujících a celá tato úmrtní slavnost byla hudbou výtečně provedenou velmi zvýšena.

(—ič.) **Z okolí Blatenského.** V těchto letních měsících se odbývalo ve vůkolí Blatenském mnoho poutí, a jak obyčej jest, věnuje se k takovým dnům zvláštní péči k provedení dobré hudby ve chrámu Páně. V *Bělčicích* a *Kasejovicích* se provazovala *Horákova* mše do C-dur k spokojenosti. V *Kvašňovicích* dávali mši do C-dur od jistého *Vojtíška*. Jest to mše již z dřívějších dob komponovaná, ale věru škoda práce, kterou učitel vynaloží, než ji zpěváky naučí. Bez pořádných *varhan* a bez *bassy* jest arci těžko lepší mši dávat, jsouť však mše lehounké, ovšem krátké, od *Führera*, kterých možná také bez *bassy* provést, na př. mše E-moll a jiné a dost by takové bylo pro tak malý kostelíček. Varhany *Kvašňovické* arci ještě dost píštějí, jak se myslí, ale snad je milostivá *vrchnost* z *Voselce* dá co nejdřív do *lepšího stavu* přivést.

Ve *Lnářích* v klášteře na sv. Augustina se provazovala nová mše do Es od nějakého pána *Groha*, kterou tamnější pan pojezdny z *Teplice* přivezl a učitelovi daroval. Jest to mše jak se říká hodná, ale pro venek tuze těžká. Mše s přechody do těžkých tonin a se solem na housle se pro venek nehodí. Že ve *Lnářích* nemají *žádné kostelní* *bassy* jest, věru podivno, vždyť má snad klášter tolik příjmů, aby pro svůj chrám Páně *bassu* koupiti mohl? Velební páni klášterníci snad tuto potřebu co nejdřív uznají, a pěknou *bassu* zjednájí. Kéž jim tane na myslí příslovi: „*Dobrá bassa tvrdí musiku.*“

O Blatenské pouti již „*Pražské Noviny*“ zmínku učinily. Provazovala se tam slavná mše *Veitova* D-dur pomocí dvou pánů konservatoristů a několika ještě vůkolních příslých p. hostů k úplné spokojenosti. Jistý pan dopisovatel v „*Poutníku* od *Otavy*“ udává, že bez vypomožení cizích sil ani pomyšlení by nebylo tuto

mši v Blatné provesti, a však jak se víme pamatovat, byla tato mše v roce 1859 na Boží hod svatodušní i bez cizí pomoci v Blatné dobře provedena. Týž pan dopisovatel tím upírá všecku hudební možnost městu Blatné, my však víme že Blatna ve vůkolí našem vždy se hudbou kostelní skvěla a skví až posud. Nařiká si týž pan dopisovatel jaká bída na venkově o zpěváky, a v Blatné jest zpěváků, že jeden druhému až závidí. Myslíme tedy, že nám pan dopisovatel „Poutníka“ se svým přemrštěným článkem o hlasech prkenných a flanelových, lásku k zpěvu a k hudbě neodejme, a že, nedbajíce na jeho tak choulostivé uši Hospodinu chválu všemi hlasy i dále prozpěvovati budeme. Co můžeme ještě říci, jest, že jsme slyšeli o té pouti varhaníka, jenž k vůli několika divákům zahrál „Pange lingua“ jen *levou rukou*; že se ale takové zázraky docela do chrámu Páně nehodí, může sobě každý pomyslit, neboť *ruší pobožnost*.

(K. A.) *Z Hlinska*. Za poslední doby objevil se v naší kostelní hudbě čilý ruch, dílem toho příčina jsou opravené varhany, pak rozmnožení spoluúčinkujících navrátilými hudebníky spolku pro hudbu příležitosti majících. Dne 13. srp. byla provedena krásná mše *Škroupova* do D-moll; za graduale vložen výtečný kánon do E-dur od Petra de Alcantara, za offertorium arie do A-dur od Gellerta. Dne 18. srpna v den narození J. V. provedena hlučná mše do D od Taške, škoda, že v skladbě této velebnost, první to vlastnost hudby kostelní tak pohřešena*). Krásně se vyjímal panem E. V. provedena fuga na národní hymnu od M. *Hniličky*, i také při offertorium od Mozarta do A., v solové partii varhan se týž pán co zběhlý varhaník osvědčil. Ku konci jsme slyšeli Schiedermayerovo Te Deum do C. Dne 19. srpna dávaná *Rybova* mše do C, vložen byl za offertorium výtečný čtverozpěv našeho výtečného *Veita*: Modlitba. Na to opakována jest dne 20. srpna mše Taškeova s četnějším obsazením, jí předcházel krásný čtverozpěv snubní. Dne 26. srpna provedena mše Schiedermayerova do D a Führovo offertorium do D. Veškeré ty skladby chvalnou snahou p. ředitele kůru došli dosti zdařilého provedení. V pravdě s potěšením pohlížíme na pokrok v hudbě kostelní u nás činěný, nadějeme se, že se p. řediteli podaří nejenom hudbě kostelní stanovisko jež zoujímá pojistiti, ale že také o její zvelebení a zvláště o dobrý výběr skladeb se postará, čemuž mu srdečně síly a vytrvalosti přejeme.

(—b—) *Z Kutné Hory*. Hudba kostelní nachází se u nás pod horlivým ředitelem kůru p. M. *Veselským*, jenž též co spisovatel český chvalně znám jest,

*) Divíme se velice, že se tahový škvár v Hlinsku provozovati může.

v plném rozkvětu. Volba kostelních skladeb je vždy trefná a silám zdejšími úplně přiměřená. Rozumí se samo sebou, že p. M. *Veselský* hlavně skladby *českých* mistrů provozuje a tak si o umění národní zásluh dobývá. V neděli dne 9. t. m. byla při chrámové slavnosti sv. Barbory provozována veliká mše z D od Alb. *Maška* a graduale téhož skladatele s bassovým solem, jejžto p. Karel *Strakatý* přednášel. Byltě to zpěv jeho pravá modlitba. Solo na oboja pískal p. Jan *Horák*, hotovitel dřevěných hudebních nástrojů z Prahy, u něhož nové nástroje pro zdejší chrámy objednané jsou. Mše byla vůbec velmi důstojně provedena, toliko se mi zdálo, že tempo v třetím dílu „Creda“ a v „Osanna“ trochu přehnané bylo. V offertorium „Ave Maria“ se zpěvačky dobře držely.

(Pokračování.)

o registrování čili o oučelu a umění přiměřeného použití hlasů varhaních.

(Pokračování.)

III. Podrobnější navedení při registrování.

a) Skoro všude jak v katolických, tak v protestantských církvích panuje ten obyčej, že se poslední verš každé písně silněji registruje, nežli ty přednější verše. Toto se stává, jak známo, proto, aby se konec služby Boží oznámil, aneb v mnoho jiných případnostech, aby se služby Boží vykonávajícímu duchovnímu oznámilo, že jest na čase aby na kazatelnu vstoupil a j. v. Tento obyčej se arci zachovává bez ohledu na obsah písně; jest to takový způsob užívání, ačkoliv často zlé zneužívání; neboť tím přirovnáme n. p. křiklavé hlasy a mixtury slovům: Hospodine Tě prosíme o mír a t. d. a to nalzáme skoro při všech písních při posledních verších. V této a podobných případnostech jest to prospěšnější předposlední verš slaběji registrovati, a neb na slabším manuálu doprovázeti, a při posledním verši předešlé registrování podržeti, aby se neustálému potřebování mixtur předešlo, a teprv při končící dohře plný stroj spustiti. Při zpěvu může a musí se změnování rejstříků předezvítí, an se rozmanitým jeho sestavováním smysl obsahu objasniti snažíme. Jenom se nesmí toto střídání rejstříku v každém řádku nebo snad docela při jednotlivých slovech stávat, nýbrž volí se přiměřené registrování pro celý verš, an by jinak tónomalba (Tonmalerei) nastala, která nejen při hudbě orchestrové, nýbrž i u varhan velmi protivná a nepříjemná jest, aniž pak takovýto způsob do kostela patří, neb se stává, že se pějící shromáždění častým a zvláště *nenadálým a neočekávaným* změněním varhaniho charakteru zmatou a zmýlejí.

Nesnadné, málokdy užívané, protož také méně známé nápěvy hrají se na silněji registrovaném manuálu zvučným hlasem jako *trouba* Sstřevicová a neb něco podobného, an se při tom levou rukou na jemněji registrovaném manuálu zpěv doprovází. Ve varhanách, v kterých rourových strojů v manuálu není, ať se vezme *kornett* v doprovázení několika 8, 4 (2 $\frac{3}{4}$) a 2 stop. hlasů neb nějaký jiný zvučný rejstřík. Pedal se musí v takovýchto případnostech tak naregistrovati, že hlasy manuální nepřezvukuje.

(Pokračování.)

Slovo o plechových dechových nástrojích.

Podává J. B—ý.

(Pokračování.)

Je dokázaná věc, že každý vynález, každá novota své sloupence a své odpůrce má; stoupence, kteří často mnohé nedokonalosti vynálezu přehlídnuvše jej k nebi vynášejí, odpůrce, kteří výhodu vynálezu zúmyně neuznávají. Podobně dělo se vynálezem *ventily*. Vycvičení trubači na jednoduché stroje usmívali se ze začátku nad novým vynálezem. Mladší síly uchopivše se ho dosáhly se skromnějším namaháním toho, co staří, vycvičení trubači navzdor potu a úsili dokázati nemohli. To hnětlo ty dobré lidičky a stali se z nich odpůrci. Vynález zdokonaloval se vždy více a více a dosáhl stupně, na němž ho nyní nalzáme. Odpůrci ztichli poznenáhla, neboť větší část jich zesnula; avšak dědictví odpůrců nevyumřelo.

Noví badatelé povstali, kteří důkladně zkoumati se snažili, proč každý nástroj při rozličných změnách až k dokonalosti vždy s odpůrci se setkal. A hle, přišlo se k tomu přesvědčení, že nynější *piano* jiným tónem se vyznačuje než dřívější *clavicembalo*, že *hoboj* jiný tón má, než *pastuší pištala* a že naše *nynější posauny* nejsou tak mohutné, jako *posauny u Jericha*. Nechejme ony odpůrce; neboť každý musí pokrok, jež plechové nástroje od vynalezení ventily učinili, patrně uznati. Nejskvělejší toho důkaz jsou *vojenské* jakož i *četné* v malých i velkých městech vzniklé *hudební kapelly*. Ký to kontrast mezi jindy a nyní! Jaká precisnost u provedení! Jak znějí plechové nástroje nyní proti jindy! A zeptáme-li se, v čem to leží, musíme upřímně odvětit, že nástrojům ventilou zdokonaleným za to co děkovati máme. Jakých účinků nedosáhly novější skladatelé *ventilovými ptechovými nástroji*?

(Pokračování.)

Obrana a některé pokyny ku hře na varhany.

Od Josefe Müllera, varhaníka v chrámě u Františkánů.

(Dokončení.)

Při velkých službách Božích se říd předehra povždy dle Kyrie figuralní skladby, a buď slavná a velebná, naznačujíc den Páně; před Gloria krátká ale důstojná kadenc; před Graduale tichá, milostná předehra; před Credo pevná, vážná; před Offertorium delší předehra nadšeně přednášena, (třebas fugato neb dokonce fuga), majíc za základ motiv figuralní skladby; před Sanctus velebná kadenc, nejlépe imitována z dokončení slavného chvalo zpěvu preface; při podzvívání tichá jako při malé mši svaté; před Benedictus jemná a zpěvná kadenc; před Agnus hluboce dojemná, pokorná; *dohra* i zároveň *předehra* ku Pange lingua imituj myšlénku z Dona, a konečně Pange lingua vždy plno mimo čas postní; — při tomto však buďtež mezihry velmi krátké, jádrné a *určité*, tomuto slavnému choralu přiměřené, o čemž již z prvu promluveno.

Při odpoledních službách Božích (nešporách) více vážně, důstojně, jednoduše a přísně než vždy; po každém žalmu se udělá krátká pausa (velmi tedy neslušné, když se základní tón ukončeného plena k budoucímu žalmu drží, a to snad ještě hezky dlouho), a děje se předehra k následnému imitována z předešlého žalmu.

Při obyčejném požehnání slušno pamatovati, aby se po jeho ukončení vždy nějaká přiměřená píseň po Pange lingua aneb Svatý, byby byla sebe kratší, hrála. K závěrce kladu každému soudruhu svému na srdce, aby s tímto posvátným strojem také posvátně, vždy důstojně a církevně zacházel. nikdy sobě docela ničeho světského nedovoloval přednáseti. Ostatní okáže náš staročeský kancional zevrubně a jasně v r. 1863.

Z Krakova.

(Spolek zpěvácký. — Vokální mše od T. Pavla Kryškovského. — Zkouška ve škole hudební. — Mirecki. — Zprávy z Varšavy.)

Opět jednou chápám se péra, abych čtenářům „*Dalibora*“ podal malý náskres zdejších poměrů hudebních, neb ačkoliv zdejší svět hudební jest — jak jsme se již vícekrátě zmínili — velmi nepatrný, přece jeví se sem i tam některá produkci hudební, i to zvláště přičiněním našich národovců, která zasluhuje, abychom Vám o ní zprávu podali.

Že se zde za posledního času utvořil spolek zpěvácký, již Vám známo, než však — Bohužel! — stalo se utvoření jeho co do trvání spolku, pod nepříznivou věštbou; neb větší počet členů záleží z c. k. úředníků

a poněvadž za příčinou sjednocení vlády území Krakovského s vládou území Lvovského mnoho úředníků opouští Krakov, rozpadne se bez pochyby celá společnost, když se stálých obyvatelů krakovských jen velmi nepatrný počet se v ní zúčastnil. Poslední veřejné vystoupení spolku tohoto bylo při slavnosti sv. Anny v kostele akademickém, kde se provozovala krásná vokální mše od P. Pavla *Křížkovského*, řeholníka řádu sv. Augustina v Brně i ředitele hudby při kostele klášterním, jež řízením p. Pískáčka výtečně provedena byla i vůbec v Krakově nalezla velké pochvaly. Jest to ale též útvor, který zasluhuje, abychom obrátili k němu pozornost všech spolků zpěvácckých v naší milé vlasti i v družné Moravě, a poněvadž zajisté jen v málo odpisech znám jest, přál bychom, aby se dal velebný pan skladatel nakloniti a jej na světlo vydal. Mše tato významávající se především pravdivým slohem kostelním i zvláštní souhlasností textu s hudbou, jako jsme dávno v útvorech druhu toho nenalezli, jest do C-dur, kvartetto-solo zpívá „*Kyrie*“ a sbor odpovídá „*eleison*.“ Vznešené „*Gloria*“ začíná allegro dvakráte opakující se větou šestitaktovou, kterých tři takty S. unisono a tři v zvučných akkordech v spanilou přechází fermu, po které pak krásné, klidné a nebeský mír rozsívající následuje andante k slovům: „*Et in terra pax*“ — nejprvé od kvartetta solo zpívané a potom od celého sboru opěťované. Ne méně krásně a mistrně provedeny jsou i jiné části této mše a mezi těmi vyniká „*Et incarnatus est*“ jakotéž i osmihlasové „*Benedictus*“ a pravdivou, srdce pronikající modlitbou lze nazvati tklivé „*Agnus Dei*.“ — Na graduale zpívalo se vznešené Mozartovo „*Ave verum*“ a na offertorium efektovní sbor od Lickla, z kterých obzvláště prvnější útvor nesmírný učinil dojem na poslouchače.

V posledních dnech minulého měsíce byli jsme přítomni při veřejné zkoušce čili jak to vlastně nazváno při „*koncertě*“ zdejší hudební školy (bursa muzyczna), jenž jest spojena s ústavem technickým i asi 30 žáků čítá, kteří se hře na houslích a zpěvu učí. Škola zpěvu nese nadutý titul: „*Szkola śpiewu dramatycznego*“ a kdoby ji neznal, myslil by Bůh sám ví co za ovoce vydává. Krakov nepoznal posud — a stává již od roku 1839 — žádného zpěváka ani zpěvačky dramatické, jež by z této školy byli vyšli. Program koncertu tohoto záležel z následujících útvorů: 1) Tercetto di opera: „*Didone abbandonata*“ di Mercadante, 2) Duetto della opera: „*I Puritani*“ di Bellini, 3) Terzetto della opera: „*Zoraide*“ di Rossini, 4) Duetto della opera: „*Elisir d'amore*“ di Donizetti i více podobných, nechceme nám se ani vypsati celý program; neb z tohoto již poznáte, že učeno i podáváno samou nezáživnou vlastinou. Pan Mirecki, ředitel čili vlastně professor (!) této školy,

staříčký to vlašskou šfávou skrz na skrz projmutý člověk, trávil největší čas svého žití ve Vlaších, tam si velké získal slávy — (!) — tam vydal mnoho skladeb na světlo, leč vše rozumí se v duchu italském a posud v tomtéž duchu pracuje — proto též vlast jeho pranic ním nezískala, když ani jeden útvor jeho nepřijal se na zemi polské a ani jedna jeho píseň nezahřála hruď polskou. Výsledek zkoušky této byl tak bídný, že ani za to nestojí, abychom jej šířeji vypsali.

Z Varšavy se dovídáme, že tam založil náš národovec p. Václ. *Procházka*, ředitel hudby kostelní při chrámu oo. Piaristů novou školu zpěvu, kde se výhradně jen zpěváci pro hudbu kostelní vzdělávati budou. Od nějakého času dává tam jakási uherská kapella koncerty ve veřejných zahradách, jejíž členové všickni dle kroje maďarského ustrojeni jsou, ačkoliv prý jen asi tři z nich jsou pravdivými maďary a ostatní jsou prý jak se „*Buch Muz.*“ vyjádruje — „*przebrani po madziarsku Slowiacy i Czechy*.“ — Jestli tomu tak, zasloužilo by takové, národní cit urážející počínání, aby veřejně vytknuto bylo!

V. D.

Gluck a Mozart.

Dva obrazy ze života, podává Karel Adámek.

(Pokračování.)

Ano i v samotné loži císařské nebylo ticho. Císař František sám svou spokojenost častým provoláním: brávo osvědčil, ano sama císařovna mnohdy slzela. A když opera skončena, byl Gluck obsypán bezčetnými významami přichylností i obdivou. Rychle však spěchal do lože Marie.

„Marie, já jsem zvítězil!“ pravil radostně, tiskna milovanou choť v své náručí.

„Ani po okamžik jsem nebyla v nejistotě o tvém vítězství. Mohl-li ses nadíti, že může pravá velikost klesnouti?“ odvětila milostně Marie.

„Má drahá, množství velikánů viděl svět klesati, dobře jsem se mohl i já nadíti, že první můj pokus na poli tomto může propadnouti. Avšak mně pomohla příroda a pravda, mně pomohlo obecenstvo samo, jež nepřecenil. A když vstupovali v povoz před divadlem šťastní manželé zahřměly opět hlasové. Ať žije Gluck, ať žije tvůrce hudebního dráma! Sláva Gluckova byla pojistěna.“

Opera Orfeus a Euridice byla dávana později v Bologně, 1768 opět ve Vídni druhá jeho opera Alcesta, již Petru Leopoldovi, velkovévodovi Toskánskému věnoval, po prvé dávaná.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Z Prahy.

Stavovské divadlo. Dne 11. září vystoupila sl. Küglerova v „Lindě z Chamounix“ s příznivým výsledkem a dokázala, že brzy nám nahradí sl. Schmidtovou. Na to dávala se dne 13. t. m. opera „Ernani“, dne 15. t. m. „Rienzi“ a dne 18. t. m. „Don Juan“, v němžto sl. Leutnerova, člen divadla Dessavského, vystoupila. Sl. Leutnerova nemá sice silný orgán, avšak hlas její je školou dosti vytríben a přednes dosti dramatický.

— K nejlepším letošním kalendářům patří zajisté „Českomoravská pokladnice“ od Haštalského, kteráž by žádnému vzdělanci chyběti neměla. Kromě výtečných básní od V. Háška, Pšegra atd. obsahuje kalendář tento velkou část zábavného a poučného čtení a velké množství obrázků. Stojí 80 kr. r. č.

— Obratný pianista pan Egon Citerák, Pražan a žák A. Dreyschocka, jenž několik let v Kološi (v Sedmihradech) co učitel hudby prodléval, vystoupí zde tuto zimu v několika koncertech a otevře pro žáky a žákyňe běh pro vyučování piana a harmonie.

— Následkem vypsání ceny za nejlepší nápěv pro alt neb baryton k písni „Má hvězdička“ od A. Körschnerovy došlo nás 6 písni, z nichžto nápěv od p. Karla Slavíka za nejlepší uznán jest. Píseň ta, za kterouž p. skladatel určené premium obdržel, vyjde co příloha k „Daliboru“ v tomto roce.

— Zdatný pianista pan Ruol Javorník, Polák a bývalý c. k. důstojník, jenž prý se i komponováním zabývá, vystoupí zde v koncertech.

— Naše krajanka slečna Ferlesova, primadona v Karlsruhe, líbí se tamějšímu obecenstvu velice. Nedávno vystoupila v operě „Titus“ od Mozarta a „Svatba Figarova“ a došla skvělého výsledku. Vynikla zvláště ušlechtilými odličnostmi a přirozenou něžností.

— Hudební literatura. „Primorčice“ je titul nové quadrilly sestavené pro piano z přímorských (slovanských) nápěvů od Slavoljuba Lžičáře, kterouž panu prof. Vinka Pacelu věnoval a kteráž roku 1860 od p. pluku arcivévody Štěpána v Rjece s velkým úspěchem provedena byla. Quadrilla má za základ následující slovanské nápěvy: Čuješ-li Kato — Plovi, plovi moja ladjo — O janje moje — Zapuknuta bura — Aj, zelena, zelena — Lipa Mare mlinarice. — S Bogem neharna dušo — O jelena voda ti ledena — Majka Maru priko mora zvola — Popuhnul je tihi vetar — Misli moje kud bludite — Sám se Jiro po moru vozio — Zibala Ane — Ja ugledam mlado nomče — Vrbniče nad morem. Národní tyto slovanské písně jsou velmi charakteristické a obratně v jeden celek spojeny. Čistý výnos této quadrilly věnován bude družstvu k vydávání národních knih v Záhřebě. Quadrillu tuto, jež u Tob. Haslingra ve Vídni vyšla, možno dostati u Rob. Veita v Praze a kdo by ji instrumentovanu míti chtěl, obdrží ji v kanceláři pro překládání a opisování v Praze v hostinci „u arcivévody Štěpána.“

C*— Z Chrudimi. (Zpěv. spolek. — Requie.) Napíšu-li Vám, že v městě našem panuje bujarý život, zajisté si hned pomyslíte, že se též hojně tady zpívá; myslete si to a nezklamete se. Oslazuje-li si Čech vůbec každou práci zpěvem, což teprv nepoužil by mocné této páky k rozjaření radosti! Jak krásný byl by to spolek zpěvácký, jak četný byl by, kdyby všickni v Chrudimi dlící a snad i tlící síly se sloučily a odkaz a chloubu otcův našich, český to zpěv, pěstovali! Arci že se k zřízení podobného spolku již několikrát, ač bez výsledku zakročilo; a však nezdaření se podniknutí toho nemůže v nás potlačit naději, že, kde sil dost, i spolek se sestaví, že Chrudim co nejdříve „českým spolkem zpěváckým“ se vykáže. Dne 6. září slavilo se i zde, jako na mnoha místech v Čechách velké zpívané requiem za zvěčnělého básníka našeho Václ. Kl. Klicperu; na kůru dávalo se vsady pochvalně známé a oblíbené requiem od Vitáška a ku konci smuteční mše zpívalo se s kůru starodávné „Salve Regina“, v němž obzvláště naskytla se příležitost panu Klimešovi, že objemný tenor svůj v celé jeho šíři objevil. Ne méně pochvaly a uznání zasluhuje sl. Vydrova a Lukavská, které krásnými hlasy svými zajisté tak působily na zbožný lid, jakž hudební skladatel sám si jen přátel mohl! Prozatím s Bohem, doufám, že v příštím dopise již bližších zpráv Vám podám o českém zpěváckém spolku Chrudimském!

(—b—) **Z Dašic.** (Beseda. — Máteřovská kapella.) Konečně také my jsme se tu dočkali malé hudební akademie, ano improvisovali jsme s pomocí několika hostů z Prahy malou zábavu, která se však velmi líbila a důkazem podala, že by u nás často takových hudebních zábav býti mohlo, kdyby p. učitel Aug. Svoboda více společenský život miloval. V malé této besedě slyšeli jsme dva žáky konservatoria p. Al. Meliše a A. Vostřebala, kteří svá sola na kontrabass s nemalým úspěchem provedli; mimo tyto přednesl zdatný skladatel a pianista p. Ed. Nápravník kusy na piano velmi uhlazeně a výrazně a konečně zpíval horlivý p. Fr. Janďa z Pardubie píseň „Porodila mne moje matička“ od T. Krova s hlubokým citem a významem. Akademie tato trvala až do 8 hodin, taneční ples počal. Máteřovská výtečná kapella pod činným ředitelem p. Jedličkou provozovala velmi přesně taneční kusy. Kapella tato čítající 24 hudebníků, pochází z vesnice Máteřova a předčí krásným přednesem hudebních kusů nad mnohé městské kapelly. Z té příčiny může se vždy k nejvznesenějším plesům odporoučeti, neboť své úloze úplně dostojí. O kostelní hudbě příště.

(B. L—k) **Z Králové Dvoru.** (Dok.) II. oddělení. 1. „Žárlivý holoubek“, Hynkův oběma spolky, řízením samého skladatele, co do první polovice bez úhony, co do třetí bez značných vad proveden. Podotýkáme o této, jakož o několika jiných skladbách p. Hynkových po vlasti naší snad ještě méně známých, jako „ženuška“, „staré časy“, že co do slova i co do nápěvu jsouce plodem nadaného p. učitele jaroměřského chvalně se odznávají provívajícím jimi prostomilým duchem a humorem čistě národním, plastickou živou a zpěvností lahodnou. 2. „Utonulá“ Křížkovského, ryzý to plod skladatele ryze národního, jemný

do sesterské Moravy z nitra srdce „Radost a sláva!“ voláme. Dotkly se prosté tyto zvuky ze srdce národa vzaté a spolkem Kralodvorským důstojně ztlumčené tajných strunek srdcí našich a vzbudily v nich radostný úžas nad mohutným dojmem zvuků tak prostých, nehledaných, a však ze srdce k srdci jdoucích. 3. Loučení lovcovo“ od Mendelssohna, s podloženými slovy českými celým sborem s úspěchem znamenitým provedeno; imponovalo zvláště slavným průvodem lesnic. I připadlo nám příčinou slavného průvodu toho, že nesmrtelnému velmistru hudebnímu při této skladbě na mysli tanul věkovitý les co velebná jakás budova chrámová, jakože opáčně gothická stavba chrámová napodobuje nám velebnou budovu lesní. 4. „Česká vlast“ Škroupova. Ač sólový tenor velikým namožením již poněkud zchvácen byl, od spolku Novopackého s nadšením zpívána. 5. „Žabí kantáta“ Hennigova s nově podloženými slovy českými Kralodvorským spolkem dosti hbitě a rozmarně provedena, nemálo rozveselila posluchačstvo. 6. a poslední číslo programové efektní pochod Beckrův „Hoj krok“ oběma spolky proveden bez vady. Z toho patrné, že program akademie, byť ne do skladeb, aspoň do slov byl naskrz český, čímž opravujeme chybné udání dopisovatele pražských německých novin v čís. 206 nepochybně při akademii nedosti pozorlivého. Usilujemeť zajisté o to, abychom, jako sousedé naši své ryze německé spolky zpěvacké mají, i my rovněž svůj ryze český spolek měli a vyznáváme vděčně, že nás při této snaze i nejuden nestranný German podporuje. Zevní výsledek akademie byl znamenitý. Schůzka vybraného posluchačstva taková, že nepostačovala místnost prostranná a veliká část jich toliko v ně sálu v zahradě poslouchati mohli. Každé číslo programové, vyjma první, počteno hlučným potleskem, některé i s jásotem opětného zazpívání se domahájícím. Po akademii ubírali se sbratření spolkovníci přes náměstí, kdež Křížkovského prostomilý „Šohaj“ dokonale proveden, při pochodech zpěvackých do hostince zábranského, kdež hovorem a zpěvem mile se bavili. Z četných přípitků při té příležitosti pronešených připomínáme zvláště onen, jenž na brzké vzkrášení bývalého Jaroměřského spolku zpěvackého druhdy jarými hlasy a duchaplným zpěvem vynikavšího pronešen a s vřelým účastenstvím přijat byl, aby takto tré sousedních měst při dráze položených touž ušlechtilou snahou spolčeno tytýž celému okolí potěšné zábavy a kdy třeba k lidumilným účelům pomocné ruky poskytovatí mohlo. Vůbec divíme se tomu, že v některém městě venkovském zařízení spolku zpěvackého anebo ochotnického divadélka, ač by ni sil schopných, ni vůle se nedostávalo, přece s většíma neshodami spojeno, než zařízení jakéhokoli snad jiného závodu, který jedině pánům rohovínům jakés pochoutky, lidem pak toliko tekutého jakéhos ohně poskytuje. Tím více se této neshodě divíme, ježto obecnstvo v hlavních našich městech říká na každý den divadlo dobře zřízené a oper akademii a koncertů někdy prý až do omrzení má, ježto přece nedávno ještě se okázalo, že škrovnická divadla ochotnická a hudební akademie na venkově k dobrodějným účelům někdy zdatněji pomáhají, než slavné téhož druhu arci-ústavy v proslavném kterémsi městě hlavním! — Zbývá nám ještě na závěrek vysloviti dík a úctu všem, jižto některak napomáhali k zniku a

zdaru nebývalé u nás v té velikosti akademie vokální, jaková bratrským se sjednocením dvou sousedních spolků zpěvackých k všeobecnému utěšení a povznesení se zvedla. Jsme tím docela přesvědčeni, že se tudy oběma spolkům dostalo nejen čistých dnů radosti ze vzájemného se sbratření nýbrž i jasnějšího poznání čestného úkolu, jenž vytknut všechněm zpěvackým spolkům českým, a nadějeme se, že uvědomění toto, jakož i ušlechtilá zábava, již toliku vděčných posluchačů 26. srpna ve Dvoře připravili, mocným bude jim podnětem k dalšímu nezvratnému působení směrem chvalně započatým. — Delší poněkud dopis ten račte přijmout co náhradu jakous za dosavadní mlčení.

— b. — **Z Kutné Hory.** (Akademie.) Dne 8. zaří zřízena zde byta hudební akademie, v nížto jsme slyšeli ouvertury od V. A. Mozarta a od Beethovena a pvovedeny byly od sesíleného orchestru (přes 40 účinkujících) tak výtečně, že ničeho k přání nezbývalo; i nabylí jsme tím přesvědčení, že by se zde výtečných větších skladeb hudebních provéstí dalo, kdyby možná bylo častěji takový orchestr pohromadě míti. Žeby k tomu páni ochotníci, kterým potěšení jest při podobných příležitostech laskavě účinkovati ochotně přispívali, není žádné pochybnosti, kdyby jen možná bylo ty přiměřeně odměnovati, jichžto k výpomoci nevyhnutelně zapotřebí, a jichžto hudba obživou jest. Pan Ant. Frič, bývalý chovanec konservatoria pražského, přednášel s průvodem orchestru koncertantní Rondo od Kalivody na flétnu, v němžto jsme dokonalého mistra nástroje toho seznali. Slečna Pavlínka Voglova, obsolvovaná žákyně pana Dreischocka, hrála se zdejším houslistou panem Homolkou koncertantní duo pro piano a housle od Vieuxtempa z motivů Oberona; i osvědčila se býti mistra svého hodnou žákyní, a protož litujeme, že nás nepotěšila ještě na programu udanou skladbou „Carneval de Venise“ od Schulhofa, by jsme výtečnou hru její ještě lépe seznali a oceniti mohli. Hra páně Homolkova byla výborná, povážímeli, že se pouhý diletant v přednášení skladby takového velikána pustil, jižto skladatel pro sebe psal. Jsme však toho mínění, žeby pan H., jehož výtečná hra vůbec známa jest, jinou snadnější a lahodnější skladbou, pouze pro housle složenou, více byl vynikl, než mu tuto při vsí snaze možno bylo dosáhnouti. Sborové zpěvy podány nám byly čtyry, a sice: „Pozdravení pěvcovo“ od Veita, „Lovecká“ od Fr. Kavána, sbor od Reisingera a „Zežulinka“ od Knittla a provedeny byly zdařile. Coby se i tu vše provéstí dalo, kdyby tyto síly domácí zpěvacký spolek tvořily, a častěji pospolně účinkovati a tím častěji se cvičiti nelíknuly. Nemůž krásnějšího vyražení býti nad společný zpěv, a přec vzdor tomu, že i zde zpěvackého spolku stává, tak zřídka kdy se nám nějaké zábavy poskytuje! I protož rukou sobě podejme, a společně zapějme a uveďmež do spolku harmonii, která pak dokáže, co spojené síly i v hudbě dovésti mohou. Solové zpěvní částě přednášel pan Karel Strakatý, tento zpěvec národní. Slyšeli jsme od něho Krovovu „Porodila mne moje matička,“ Schubertovu „Wanderer,“ Škroupovu ním v národ uvedenou „Kde domov můj?“ pak vícero národních a konečně Krovovu „Husitskou.“ Chtíti o něm a zpěvu jeho pochvalně psáti, byloby tolik, jako dříví do lesa nositi, ale díky vřelé vzdáti mu musíme, že zpěvem svým potěšiti nás přišel, a tím konečně našich národních písní a

národního zpěvu tak značně přispěl. My na něho nikdy nezapomeneme, kýžby i on nezapomenul na nás, a při některé příležitosti opětně nás potěšil. Obecenstvo poctilo jej vřelým uznáním, jakož i všem účinkujícím zasloužené pochvaly vzdáti neopominulo. A toto krásné vyrazení hudební máme opětně horlivosti výtečného hudebníka p. Kavána a ředitele chrámové hudby p. Veselského k poděkování. Pan Kaván řídil velmi zkušeným způsobem veškeré přednášené skladby, a mistrně provázel pěvce na fortepiano, i byl po ukončení akademie vícekrát hlučným potleskem vyvolán.

(t.) **Z Klatov.** Studentstvo Klatovské slaví letos památku zvěčnělého a proslaveného spisovatele a vlastence Franty Šumavského, který se blíž Klatov v Malé Polence narodil a na Klatovském gymnasiu svá studia konal. Hodlá slavnosti touto Klatovské studentstvo v spojení s veškerými vlastimily krajiny Šumavské vyhověti krásné povinnosti, kázanou vděčností a láskou k muži, který tak velikých zásluh o naši vlast sobě získal. Očekává se, že účastenství bude hojné a srdečné a že myšlenka tato vlastenecká i v dalších krajích vlasti naší ohlasu nalezne.

(H—ý.) **Z Rotterdamu.** (Dop. pův.) (Fr. Škroup a opera.) Výtečný skladatel světoznámé písně „Kde domov můj,“ jenž ve své vlasti takřka nevděkem splacen a od žurnalistiky Pražské často pronásledován byl*), přibyl na začátku září do našeho města, kdež co první kapelník u zdejší opery engažován jest. Pan Škroup byl zde velmi vlídně od člena divadelního výboru, pana Van Baalena a od ředitele De Vriese přijat. Ve středu dne 5. t. m. dávalo se v 7 1/2 hod. večer první představení, totiž opera „Don Juan,“ a dosáhla skvělého úspěchu. Všecko šlo výborně a sbor „o svobodě“ musel se opakovati. Orkestr hrál tak precízně, že se nikdo na podobné zdařilé provedení nepamatuje. Obsazení bylo velmi dobré. Don Juana zpíval Brassin, Leporella Dal Aste, Ottavia Seiffart, Donu Annu Bertram Meyerová, Donu Elviru Gütschovová a Zerlinu z ochoty paní Kainzová roz. Prausova, kteráž před nedávnem u Pražské opery engažována byla. Co zvláštní náhodu musím uvést, že partitura, z kteréž p. F. Škroup řídil, pochází z archivu p. Hoffmanna, bývalého ředitele Pražského divadla a že v ní mnoho poznámek od p. Škroupa vlastnoručně psaných se nachází. Druhý den po představení navštívil pana kapelníka člen výboru p. Van Baalen a děkoval mu za výborné provedení opery. Orkestr zdejší opery je velký; sestává z 8 prvních, z 8 druhých houslí, z 5 viol, ze 4 kontrabassů, z 4 violoncell a ze 4 bráčů

*) Česká žurnalistika zajisté v ničem neukřivdila p. Fr. Škroupovi, neboť vážila si vždy mistra tohoto co skladatele výtečných českých hudebních výtvorů. Red.

atd., ostatní nástroje jsou poměrně k těmto zastoupeny. Celý orkestr čítá 40 hudebníků. Druhý kapelník neb ředitel sboru je p. Hämpl. V pátek na to opakoval se Don Juan, načež se Marta, v nížto paní Prausová a p. Griminger vystoupili, provozovala. Zdejší noviny se velmi pochvalně o obezřelém řízení p. Fr. Škroupa zmínily a praví, že toto představení z mnoha ohledů zasluhuje nejprvnějšího místa v analech Rotterdamských.

(J.) **Solnohrad.** K narozeninám J. M. císaře Františka uspořádán byl tu slavnostní koncert, v němžto hudební spolek dómu ouvertury k „Don Juanu“ a do C od Beethovena výborně provedl. Zpěvácká akademie zpívala „Zigeunerleben“ od Schuhmanna a 42 žalm od Mendelssohna. Pan Dachs, pianista Vídenský, přednesl koncertní kus od Webra na piano a došel velké pochvaly. Největší sensací zbudil však mladý český virtuos na housle pan Ant. Benevic, o němžto „Salzburger Zeitung“ následovně se vyslovuje: Pan Benevic je virtuos na svém nástroji. Jemnost, elegance jeho hry, jeho arpeggie, zvláště jeho staccato a vůbec jeho lehkost, s nížto vazolomné těžkosti bez patrného namáhání přemáhá, jsou toho důkazem. Ale p. Benevic je ještě více než virtuos. Ve Spohrově koncertním kusu osvědčil, že jest hudebníkem vyššího ducha, velmi něžné a intenzivně povážlivosti. Ve vděčném koncertu E-dur od Vieuxtempsa dokázal, že má všechny vlastnosti k dokonalému solistu a že se čarovnými tóny svých houslí do srdce poslouchači a zvláště poslouchaček vlouditi dovede.

(B. M.) **Vídeň.** Ant. Rubinstein opustil dne 17. t. m. naše město a odebral se do Petrohradu. — (J. Hořalka †.) Dne 9. t. m. zemřel v Penzinku ve Vídni moravský pianista a skladatel p. Hořalka, jenž se dne 6. prosince r. 1798 v Trešti na Moravě narodil. Jeho otec, varhaník v onom místě, poslal 13tiletého Jana, jenž velký talent k hudbě osvědčoval, do Vídně, kdež mu J. Mošeles popudem byl, že se za obratného pianistu vzdělal. Zde vystoupil s velkým prospěchem často u veřejných koncertech nejprv r. 1819. Studovav harmonii a generalní bass u Emanuela Förstera, pustil se do komponování a složil mnohé kusy pro piano, variace, rondo, polonézy atd., velký koncert, německé písně, ouvertury a meziakty k dramátům „Mlynář a jeho dítě“ od Raupacha a „Vlny lásky a moře“ od Grillparzera. Zesnul opět český umělec, jenž svými plody jiný národ než ku kterému náležel, oblažoval. Kéž by tento příklad mnohé naše skladatele na pravou cestu přivedl!

L i s t á r n a.

Panu A. M. v Ždáru blíž Teniště. Nevězte útrhačným slovům a klevetám; politický časopis „Čas“ je samostatný a redaktor jeho pan doktor Krása, co muž šlechetný a lidu milovný chvalně znám. Odbírejte ho; stojí čtvrtletně 3 zl. 80 kr.

P. T. páni odběratele Dalibora, kteří se ještě na poslední čtvrtletí nepředplatili, žádají se, by na toto čtvrtletí předplatní peníze zaslali, aby se jim přámie zaslati mohla. Přámie „requiem“ od Leop. Zvonáře bude se ku konci listopadu rozesílati.

K tomuto číslu přiložená jest IX. notová příloha, obsahující dvě písně od Fr. Suchánka.